

LIBRIS

We know
books

Consiliul științific

Pr. Prof. Univ. Dr. Mihai Himeinschi

Decan, Facultatea de Teologie,
Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia

Pr. Prof. Univ. Dr. Emil Jurcan

Profesor Îndrumător și referent principal,
Facultatea de Teologie, Universitatea
„1 Decembrie 1918”, Alba Iulia

© Editura EIKON

București, Calea Giulești 333, Sector 6,
cod poștal 031310, România

Difuzare / distribuție carte: 021 348 14 74
0733 131 145, 0728 084 802
difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: 021 348 14 74
0728 084 802, 0733 131 145
contact@edituraeikon.ro
www.librariaeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de
Consiliul Național al Cercetării Științifice (CNCS)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CHIOREAN, CIPRIAN

Îndumnezeirea persoanei : revelația sacrului în tradițiile
monoteiste : o hermeneutică a teologiei comparate / Ciprian
Chiorean ; argument de Emil Jurcan. - București : Eikon, 2025

Conține bibliografie

ISBN 978-606-49-1435-4

I. Jurcan, Emil (pref.)

2

Copertă: Narcis Cristian Ciuhuță

DTP: Mihăiță Stroe

Editor: Valentin Ajder

Ciprian Chiorean

ÎNDUMNEZEIREA PERSONAEI

Revelația sacrului
în tradițiile monoteiste:
O hermeneutică
a teologiei comparate

Argument de
Pr. Prof. Univ. Dr. Habil. Emil Jurcan

E I K O N

București, 2025

ORIZONTUL ALTERITĂȚII ȘI CĂUTAREA LUI DUMNEZEU: FUNDAMENTELE TEOLOGICE ALE COMUNIUNII REVELATE

Îndumnezeirea Persoanei în Teologia Comparată: Revelația divină a Sacrului constituie *axa fundamentală* a acestei cercetări, care își propune să analizeze modul în care sacrul devine mediu de transformare ontologică a omului în contextul celor trei mari religii monoteiste. Sacrul nu este doar un concept teologic sau o categorie culturală, ci o realitate vie, cu un conținut revelator și soteriologic, care conferă sens și direcție existenței umane. De la codificarea Legii în iudaism, la chemarea hristică, la desăvârșire în creștinism și până la supunerea absolută față de voința divină în islam, sacrul apare ca o manifestare activă a lui Dumnezeu, menită să conducă omul spre îndumnezeire. În acest sens, sacrul revelat nu este un simplu obiect de venerație, ci un spațiu de întâlnire, o punte între Creator și făptura Sa, în care persoana este chemată la participare reală și transfiguratoare.

Întrebările centrale ale acestei lucrări se formulează astfel: cum este definit sacrul în cadrul diferitelor tradiții religioase? Cum este transmis și asimilat prin revelație, lege, profeție și interpretare teologică? Și mai ales: cum este posibilă îndumnezeirea persoanei în raport cu sacrul revelat? Aceste întrebări nu vizează doar o analiză istorică sau doctrinară, ci propun o lectură profund ontologică a modului în care sacrul

modelează ființa umană în cele trei tradiții. Prin intermediul revelației divine, sacrul devine limbajul prin care Dumnezeu comunică nu doar voia Sa, ci și posibilitatea unei reali participări la viața divină, marcând începutul unui proces de transformare ontologică a omului în vederea asemănării cu Dumnezeu.

Această cercetare propune o grilă conceptuală nouă, în care sacrul este analizat prin prisma revelației, a exegezei mistice, a rugăciunii ca act ontologic și a filiației divine, în cadrul unei teologii comparate care depășește granițele sistemelor confesionale. Ceea ce o distinge de abordările clasice este integrarea coerentă a dimensiunilor dogmatice, hermeneutice și mistice într-un fir teologic unitar. Nu este vorba de o simplă comparație descriptivă, ci de o reconstrucție a modului în care sacrul, în măsura în care este revelat, transformă persoana umană și o deschide către participarea la viața lui Dumnezeu – adică către îndumnezeire. În acest sens, sacrul devine nu doar obiect de studiu teologic, ci realitate vie care modelează ontologia persoanei și dinamica mântuirii.

Metodologia Cercetării: O Abordare Interdisciplinară și Comparativă

Această lucrare se situează la intersecția dintre teologia biblică, hermeneutica teologică și filosofia religiei, având ca scop analiza raportului dintre sacru și revelație. Pentru a asigura o viziune echilibrată și riguroasă, cercetarea este fundamentată pe trei direcții metodologice: analiza exegetică a textelor sacre din iudaism, creștinism și islam, identificând modul în care sacrul este conceptualizat și transmis; abordarea comparativă, care evidențiază continuitățile și diferențele dintre aceste tradiții religioase și modul în care ele structurează ontologia sacrului; și integrarea reflecției teologice și filosofice, prin surse patristice și studii contemporane asupra revelației, sacrului și îndumnezeirii.

Această cercetare adoptă o metodologie interdisciplinară, îmbinând trei dimensiuni esențiale: exegeză biblică, pentru o analiză textuală riguroasă a conceptului de lege revelată; hermeneutică comparativă, pentru evidențierea diferențelor și convergențelor dintre iudaism, creștinism și islam în raport cu normativitatea sacră; fenomenologia sacrului, pentru a înțelege Legea nu doar ca normă juridică, ci ca realitate teologică ce structurează relația dintre Dumnezeu și umanitate. Această abordare permite nu doar interpretarea textelor sacre, ci și evidențierea modului în care Legea revelată modelează conștiința religioasă în diferite tradiții. Se va demonstra

că Legea nu este un simplu cod juridic, ci un act de comuniune divină cu implicații eshatologice și ontologice.

Această metodologie este necesară deoarece nu izolează studiul sacrului într-o singură tradiție religioasă, ci îl analizează dintr-o perspectivă interdisciplinară, oferind o imagine de ansamblu mai complexă și mai nuanțată. De asemenea, permite identificarea unei sinteze teologice între viziunea exegetică, mistica revelatoare și manifestarea sacrului în riturile și structurile normative ale marilor tradiții monoteiste. Astfel, fiecare capitol al lucrării contribuie la formularea unei perspective unificate asupra relației dintre sacrul ontologic și sacrul revelat.

Structura Lucrării și Obiectivele Cercetării

Pentru a oferi o viziune integrată asupra sacrului și revelației, lucrarea este structurată în patru mari capitole, fiecare adresând o dimensiune fundamentală a acestei problematici. Aceste capitole nu sunt izolate, ci se leagă organic printr-o progresie tematică, reflectând felul în care sacrul este descoperit, interpretat și trăit.

Acest volum reprezintă expresia unei cercetări academice desfășurate pe parcursul întregii perioade doctorale, constituindu-se nu doar ca o colecție de studii, ci ca o construcție conceptuală unitară, articulată metodologic și epistemologic. Articolele incluse în acest corpus nu sunt producții izolate, ci rezultatul unui proces continuu de investigare, analiză și aprofundare teologică, desfășurat în cadrul unor conferințe naționale și internaționale de prestigiu, unde fiecare contribuție a fost supusă unei riguroase evaluări academice. Unele dintre aceste studii au fost deja publicate în reviste de specialitate cu recunoaștere academică, consolidându-și astfel validitatea științifică, în timp ce altele, revizuite și îmbogățite printr-un proces critic de reevaluare, sunt integrate aici într-o formă definitivă, menită să ofere o coerență structurală și o continuitate ideatică întregii lucrări.

Această sinteză nu doar că reunește contribuțiile individuale într-o arhitectură metodologică solidă, ci demonstrează că fiecare articol constituie o etapă în dezvoltarea unei viziuni teologice coerente asupra ontologiei sacrului și a

dinamicii revelației. Astfel, cercetarea nu se limitează la o abordare descriptivă a tematicilor, ci conturează o paradigmă hermeneutică unificatoare, prin care sacrul este explorat din perspective multiple - exegetică, filozofico-religioasă și teologică - integrând în mod organic dimensiunile revelatorii, mistice și normative ale marilor tradiții monoteiste.

În acest sens, volumul nu este doar o colecție de studii distincte, ci o construcție teologică articulată, menită să ofere un cadru interpretativ nou pentru înțelegerea raportului dintre legea sacră, revelație, transfigurarea ființei umane și comuniunea filială cu Dumnezeu. Prin această integrare organică, fiecare contribuție devine un nod hermeneutic într-o rețea conceptuală mai amplă, care permite nu doar o analiză comparativă a tradițiilor religioase, ci și o aprofundare a dimensiunii lor ontologice și soteriologice. Astfel, ceea ce inițial a fost conceput ca un ansamblu de cercetări tematice disparate capătă aici o unitate epistemologică superioară, reflectând parcursul doctoral într-o formă academică definitivă.

Primul capitol, **„Legea Sacră și Revelația Divină: Rânduiala Dumnezeiască și Monoteismul Absolut”**, analizează legea ca expresie a sacrului normativ, punând în balanță conceptul de lege revelată și libertatea umană. Această secțiune examinează tensiunea dintre lege și har, dintre normativitatea religioasă și dimensiunea spirituală a sacrului, oferind o perspectivă comparativă asupra interpretării legii în iudaism, creștinism și islam. Dacă legea revelată constituie punctul de plecare în înțelegerea sacrului, următorul capitol analizează cum devine acesta inteligibil prin exegeza teologică și mistică interpretativă.

Analiza de față a demonstrat că Legea revelată nu poate fi separată de experiența sacrului, având o dimensiune normativă, dar și ontologică. Dacă în iudaism Legea (Torah) este

parte a legământului (berit) cu Dumnezeu și în islam Sharia reflectă voința divină imuabilă, în creștinism Legea este transfigurată de har (χάρις), devenind o pedagogie hristologică - Galateni 3,24. Această diferență fundamentală evidențiază că normativitatea sacră nu este doar un set de reguli, ci un mod de a structura relația dintre divinitate și umanitate. Prin integrarea exegezei biblice, a hermeneuticii comparate și a fenomenologiei sacrului, acest capitol a evidențiat că Legea revelată este un act teologic activ, nu o normă statică.

A doua diviziune, **„Exegeza Mistică și Ontologia Revelației: Logosul și Sacrul în Gândirea Religioasă”**, explorează dimensiunea hermeneutică a sacrului, evidențind felul în care interpretarea revelată devine un act de comuniune cu divinul. De la Filon din Alexandria, care introduce conceptul de Logos ca intermediar între Dumnezeu și lume, până la Teologia Creștină a Cuvântului Întrupat, se observă că revelația nu este doar transmisă, ci trebuie descifrată și interiorizată. Analiza metodelor exegetice mistice demonstrează că sacrul nu este static, ci o realitate dinamică ce transformă ființa umană.

Această secțiune a evidențiat faptul că exegeza mistică nu este doar un proces interpretativ, ci un act ontologic, prin care sacrul se face inteligibil și participativ. De la gândirea filoniană la tradiția patristică și islamică, interpretarea revelației nu este o simplă hermeneutică, ci o realitate trăită, în care Cuvântul Revelat modelează existența. Această perspectivă demonstrează că sacrul nu este doar o categorie teologică abstractă, ci o manifestare concretă care transformă realitatea umană. Astfel, prin exegeza mistică, sacrul devine o experiență de comuniune, depășind limitele discursului teologic și intrând în dimensiunea transfiguratoare a realității spirituale.

A treia parte „*Taina Ontologiei Umane prin Rugăciune și Transfigurare*”, examinează rugăciunea și asceza ca realități ontologice, care transformă persoana în lumina revelației. Transfigurarea ființei umane nu este doar un act interior, ci o restaurare ontologică a persoanei în comuniunea divină. Studiul comparativ între tradițiile mistice ale monahismului creștin, ale iudaismului și ale islamului demonstrează că rugăciunea este mai mult decât o practică religioasă – este o realitate ontologică, prin care ființa umană este reconfigurată în raport cu Dumnezeu.

Analiza rugăciunii ca act ontologic a demonstrat că aceasta nu este doar un mijloc de comunicare cu divinitatea, ci un proces de transformare interioară și restaurare a ființei. În tradițiile monoteiste, rugăciunea este o paradigmă a comuniunii, care nu doar exprimă sacralitatea, ci o actualizează în existența umană. Dacă în iudaism și islam rugăciunea este percepută ca un act de supunere și sfințenie, în creștinism aceasta culminează cu ideea de îndumnezeire. Astfel, prin rugăciune, sacrul nu este doar contemplat, ci devine participativ, permițând o restaurare ontologică a omului în relația sa cu Dumnezeu.

Ultima etapă „*De la Rânduiala Familiei la Filiația Divină*”, propune o abordare teologică a filiației divine, arătând că relația părinte-copil reflectă raportul dintre Dumnezeu și umanitate. Analizând structura familiei sacre, se observă că relația dintre părinți și copii devine o imagine a relației dintre Dumnezeu și umanitate. În această secțiune, se investighează dimensiunea eshatologică a filiației, arătând că sacrul nu se împlinește doar prin cunoaștere și rugăciune, ci prin intrarea omului în comuniunea filială cu Dumnezeu.

Această investigație a demonstrat că filiația divină nu este doar un simbol teologic, ci o realitate ontologică ce definește raportul dintre Dumnezeu și umanitate. Dacă în iudaism

relația părinte-copil reflectă legământul, iar în islam supunerea față de Dumnezeu este imaginea ascultării filiale, în creștinism filiația se împlinește în iubirea trinitară. Această abordare arată că sacrul nu este doar un act revelatoriu, ci o chemare la comuniune, prin care omul își redescoperă sensul existențial. În lumina acestei perspective, comuniunea filială nu este doar un ideal religios, ci o realitate în care sacrul modelează însăși structura ființei umane.

Rolul și Impactul Cercetării

Această expunere aduce o contribuție esențială la istoria și filosofia religiilor, oferind o nouă grilă hermeneutică pentru înțelegerea sacrului. Cercetarea nu doar sintetizează perspectivele tradițiilor monoteiste asupra revelației, ci propune o viziune interdisciplinară și comparativă asupra raportului dintre sacru și existența umană.

Impactul acestei lucrări este semnificativ, atât pentru teologia comparată, cât și pentru filosofia religiei, deschizând noi direcții de cercetare asupra ontologiei sacrului și a procesului de desăvârșire.

Motivația și Justificarea apariției acestui volum

Publicarea acestui volum nu constituie un demers editorial aleatoriu, ci răspunde unei necesități epistemologice și metodologice fundamentale, izvorâte din imperativele unui parcurs academic riguros, desfășurat pe parcursul a mai multor ani de cercetare sistematică. Această lucrare nu este o simplă reuniune a unor studii disparate, ci o construcție conceptuală coerentă, menită să ofere o sinteză teologică, filosofică și hermeneutică asupra problematicii ontologiei sacrului, a fenomenului revelatoriu și a paradigmei desăvârșirii umane,